

Het Franse reservaat van de staat

Column 10-09
Tom Eijsbouts

FD S heij '09

Voorbij mijn schrijftafel kijk ik op het pleintje in een Frans bergdorp. Het plaatsje combineert zijn charmante historische onrechtlijnigheid en rommeligheid met een verzorgde aanblik, resultaat van een typisch Franse mix van particuliere en publieke activiteit. Parijs is ver weg, maar de staat is overal en onderhoudt het leven in belangrijke mate. Zonder de publieke middelen die massief hierheen worden gedrugeerd, voor de landbouw, het onderwijs,

de bejaardenzorg, het openbare vervoer, de wegen, en zonder alle betaalde functies die daarbij horen, was dit dorp al lang de weg gegaan van kleinere plaatsen in andere landen die, na een laatste poging om van het toerisme te leven, de geest geven.

Dit plaatsje heeft op ruim duizend vaste inwoners drie kruideniers, drie garages, vijf cafes in het merendeel waarvan je goed kunt eten, een goede krantenwinkel. Het heeft een eigen politiek leven. Bij de verkiezingen vorig jaar zijn de rechtse gemeenteraad en burgemeester weggestemd en vervangen door een progressief college, met een vrouw als burgemeester. In Nederland was dit dorp allang gesneuveld in een gemeentelijke herindeling.

In zekere zin is Frankrijk een reservaat van het idee van staat, overheid en publieke dienst dat in veel landen, zoals bij ons, de afgelopen jaren is afgedankt of afgeslankt en vervangen door de ideologie van privatisering.

Nu de slinger weer van de markt richting openbare dienst gaat, zou je verwachten dat de Fransen wat achteruit kunnen leunen. Maar dat is niet het geval. Ook al is de steun van het Franse publiek voor de overheid een gegeven, er is groeiende strijd over de soort van staat die het land nodig heeft.

Voor de huidige president Sarkozy is de staat geen symbool van stabiliteit en van waardig optreden meer, zoals voor eerdere presidenten sinds De Gaulle, maar een bron van verandering, onrust en initiatief op alle terreinen, net als hijzelf. 'Yes I can' wordt hem als spottend motto opgeplakt, een moderne versie van het aloude 'l'état c'est moi'.

In de ogen van docenten en

Voor Sarkozy is de staat geen symbool meer van waardig optreden, maar een bron van onrust

studenten die al maanden staken aan universiteiten, maar ook in de ogen van het stakende personeel van de ziekenhuizen en de gevangenis, is de staat een stabiele leverancier van goede en goedkope diensten en schiet tekort. Tussen de visies van Sarkozy en van de stakers is een confrontatie gaande.

Vandaag begint in Grenoble een grote happening onder de naam 'De heruitvinding van de democratie', waarin tientallen politici, denkers, journalisten en andere spraakmakers hun opvattingen laten botsen. Aanjager, de befaamde politieke denker Pierre Rosanvallon schreef in Le Monde zijn ideeën over de noodzakelijke vernieuwing van staat en democratie.

Volgens Rosanvallon is er na de revoluties van het algemeen kiesrecht uit de negentiende en de verzorgingsstaat uit de twintigste eeuw, nu een nieuwe omwenteling nodig: Het systeem van algemene verkiezingen kan de democratie niet meer dragen.

Autonome bestuursinstaties moeten inspringen, met vormen van voortdurende rekenschap en verantwoording als verjonging van de democratie. Deze zal minder een puur politieke proces zijn en meer een sociaal gezicht krijgen.

Het zijn gedachten die bij ons al jaren worden uitgevent en zelfs uitgetroebd, zonder merkbare politieke vernieuwing te brengen.

Op deze buitenstaander aan zijn schrijftafel in het bergdorp maken de opvattingen van Rosanvallon, maar ook die van Sarkozy en van de Franse studenten, hoe ver ze ook van elkaar staan, geen vitale, laat staan inspirerende indruk. Frankrijk blijft de kampioen van de staat. Maar de consensus waarop zijn grote rol is gebaseerd, is zoek.

Tom Eijsbouts is hoogleraar Europees constitutioneel recht en zijn geschiedenis aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam.

Erin de B...